

Sosiaali- ja terveysministeriölle

ASIA: LUONNOKSET HALLITUKSEN ESITYKSEKSI TERVEYDENHUOLLON AMMATTIHENKILÖISTÄ ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA, TERVEYDENHUOLLON AMMATTIHENKILÖISTÄ ANNETUN ASETUKSEN MUUTTAMISESTA JA ERIKOISLÄÄKÄRI- JA ERIKOISHAMMASLÄÄKÄRIKOULUTUKSESTA ANNETTAVASTA ASETUKSESTA

VIITE: STM054:00/2013

Valtakunnallinen psykologian alan yliopistoverkosto Psykonet ja Psykologiliitto esittävät, että meneillään olevan lakiuudistuksen yhteydessä säädetään, että erikoispsykologin koulutuksen suorittaneet merkitään Valviran rekisteriin erikoispsykologeina samaan tapaan kuin erikoislääkärin koulutuksen suorittaneet merkitään rekisteriin erikoislääkäreinä.

Erikoispsykologit tulee liittää niiden ammattiryhmien joukkoon joita säädellään Laissa Terveysterveystenhuollon ammattihenkilöistä 559/1994, sen erikoispatentteja käsittelevässä pykälässä § 14.

Perusteet

Nykyisellään erikoispsykologi-nimike näkyy lainsäädännössä opetusministeriön asetuksessa yliopistojen koulutusvastuun täsmäntämisestä, yliopistojen koulutusohjelmista ja erikoistumiskoulutuksista (568/2005), tarkemmin asetuksen 4 § ja 15 §. Opetus- ja kulttuuriministeriössä on meneillään hanke, jossa erikoistumiskoulutusten säätelyä ja järjestämistä esitetään uudistettavaksi (ks.

http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/vireilla_koulutus/erikoistumiskoulutus/index.html?lang=fi). Tässä yhteydessä edellä mainittuja pykälä esitetään poistettaviksi, ja erikoispsykologi-nimikettä ei esityksen toteutuessa säädeltäisi enää missään lainsäädännössä.

Psykoterapeuttikoulutusta ja psykoterapeutti-nimikkeen käyttöä säädellään omalla lainsäädännöllään (Terveystenhuollon ammattihenkilöitä koskevan asetuksen 564/1994 2 a §). Samoin esim. terveydenhuollon luonnontieteellinen erikoistumiskoulutus on tuottanut ammattihenkilöitä, joilla on Terveystenhuollon ammattihenkilöitä koskevan lain (559/1994) ja asetuksen (564/1994) takaama nimikesuojaus, mutta näin ei ole erikoispsykologien kohdalla.

Erikoispsykologeja koulutetaan viidellä erikoisalalla (kehitys- ja kasvatuspsykologia, neuropsykologia, psykoterapia, terveyspsykologia ja työ- ja organisaatiopsykologia). Esimerkiksi neuropsykologi-nimikkeen käyttöä ei säädellä, vaikka kyseessä on huomattavaa psykologian erityisosaamista vaativa alue, jossa erikoistuminen on tarpeellinen potilaiden diagnostiikassa ja hoidossa. Valvira ei nykyisellään rekisteröi erikoispsykologeja, joten erikoispatentteja valvonta on tapahtunut ainoastaan edellä mainitun OKM:n asetuksen pohjalta.

Erikoispsykologikoulutus on olennaisen tärkeä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaiden ja palvelujen laadun kannalta. Psykonet-yliopistoverkoston yliopistot ovat toteuttaneet erikoispsykologin koulutusta OKM:n asetuksen säädösten mukaisesti. Yliopistot ovat samalla toimineet laadunvarmistajana niin, että koulutuksesta saatu todistus on riittänyt erikoispsykologin kelpoisuuden osoittamiseksi terveydenhuollon erityistehtäviin. Asetustasoinen säädös on ollut olennaista

erikoispsykologikoulutuksen olemassaolon, kehittämisen ja resursoinnin, samoin kuin potilasturvallisuuden kannalta. Uudistuksen jälkeen erikoispsykologikoulutuksen järjestäminen jää yliopistojen yhteistyöelimien vapaasti sovittavaksi, jolloin sen laajuus voi supistua oleellisesti, ja tutkintoperustaisuus poistua.

Neuropsykologian erikoisalana kohdalla tarve rekisteröintiin johtuu siitä, että vain tämän koulutuksen suorittaneilla on pätevyys toimia neuropsykologin tehtävissä. Vaatimuksen asettavat kaikki yliopistosairaalat, sairaanhoitopiirit ja kunnat sekä kaupungit.

Kehitys- ja kasvatopsykologian erikoisalana koulutus pätevöittää lasten ja nuorten kehityksen sekä kehityksen häiriöiden arviointiin ja kuntoutukseen perheen, päivähoidon ja oppilas- ja opiskelijahuollon konteksteissa. Kehitys- ja kasvatopsykologian erikoispsykologikoulutus on ainoa olemassa oleva perheneuvolapätevyyteen oikeuttava psykologian alan erikoistumiskoulutus.

Työ- ja organisaatiopsykologian sekä Terveyspsykologian erikoisalojen erikoispsykologin koulutukset pätevöittävät koulutuksen suorittaneita työterveyshuollon asiantuntija- ja erikoistehtäviin. Sekä psykoterapian että työ- ja organisaatiopsykologian erikoispsykologikoulutukset vastaavat eurooppalaisen EuroPsy -standardin mukaista erikoispätevyyttä, ks. <http://www.europsy-efpa.eu/specializations> ja <http://www.psyli.fi/europsy>.

Terveydenhuollon ammattihenkilöasetuksen 564/1994 2 a § ja Valvira edellyttävät psykoterapeuttikoulutusjärjestelmässä kouluttajana toimivalta erityistä psykoterapeuttikouluttajan pätevyyttä. Psykoterapian erikoispsykologikoulutus vastaa tähän tarpeeseen täsmällisesti.

Tarve ja ajankohtaisuus

Kaikki erikoispsykologian sektorit, joilla erikoistumiskoulutusta tällä hetkellä annetaan, ovat erittäin ajankohtaisia.

Neuropsykologien tarve on erityisen suuri, sillä monin paikoin erikoispsykologeista on pulaa. On jo nyt nähtävissä riski siihen, että neuropsykologian alan palveluita tarjotaan ilman asianmukaista alan koulutusta. Jos lainsäädännöllinen asema katoaa, tämäntyyppisiin ongelmiin on entistä vaikeampi tarttua. On kuitenkin potilasturvallisuuden kannalta erittäin huolestuttavaa, että näitä erikoistumiskoulutusta vaativia tehtäviä tehdään ilman riittävää koulutusta ja ammattitaitoa. Se olisi terveydenhuollon ammattihenkilölain 26 § tarkoittamaa virheellistä toimintaa terveydenhuollon ammattihenkilönä. Erikoispsykologien liittäminen Valviran rekisteriin auttaisi ennaltaehkäisemään potilasturvallisuuden vaarantumista sen sijaan, että em. lain perusteella päästään puuttumaan vasta jo tapahtuneisiin rikkeisiin.

Perheneuvonnan, perheasioiden ja huoltajuuskiistojen sovittelun ja oppilas- ja opiskelijahuollon alueella tarvitaan kipeästi laillistetun psykologin peruskoulutusta syventävää erikoistumiskoulutusta. Uusi oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 edellyttää 220 uuden psykologin rekrytoimista kuntiin nuorten hyvinvoinnin edistämisen tehtäviin lähivuosina.

Työterveyshuollon psykologien määrä on kasvanut yli 300 psykologin varsin lyhyessä ajassa. Työterveyshuollon psykologin tehtäviin tarvitaan myös psykologeja, joilla on lyhyehköä muuta-

maa opintopistettä vastaavaa koulutusta laajempi erikoispätevyys ko. erikoisalalla – samalla tavalla kuin työterveyslääkäreilläkin.

Psykoterapiakoulutukset, jotka ovat siirtyneet yliopistojen järjestettäväksi, tarvitsevat välttämättä tieteellisesti koulutettuja kouluttajia – juuri näitä koulutetaan psykoterapian erikoisan erikoispsykologikoulutuksessa.

Psykonet-yliopistoverkoston puolesta

Psykonetin puheenjohtaja

Laura Hokkanen
Professori
Helsingin yliopisto

Koordinaattori

Kari Lehti
Turun yliopisto

Psykologiliiton puolesta

Psykologiliiton puheenjohtaja

Tuomo Tikkanen